

El darrer llibre de Francesc Ferrer

FERRER I GIRONÈS, Francesc.

Joan Tutau i Vergés.

Col·lecció Cooperativistes Catalans, 5.
Cossetània Edicions, 2006.

Quan era senador a Madrid, Francesc Ferrer recorregué arxius i biblioteques per confegir els seus treballs bibliogràfics, i foren les troballes documentals relacionades amb el cooperativisme que li acresqueren l'interès per la figura de Joan Tutau, el figuerenc que arribà a ser ministre de la Primera República; posteriorment redactà aquesta primera biografia de l'home que encarna perfectament la figura tòpica i llegendària del republicà federal empordanès. L'autor, didàctic, dedica un capítol a recordar les fites més decisives de la política espanyola del segle XIX, particularitzant els efectes i reaccions més importants que es produïren a l'Empordà i a Barcelona: les guerres carlines, la concreció de l'integritisme catòlic espanyol, el protorepublicanisme empordanès de Tomàs de Puig, la primera generació de federals d'Abdó Terrades...

A continuació seguim la vida de Tutau, fill de propietaris benestants que comerciaven amb quincalleria a Figueres i després a Barcelona, on el mateix polític-empresari va regentar el negoci: les experiències de l'adolescent i jove a l'Empordà, el seu ingrés a la

política activa als vint-i-cinc anys —els de la majoria d'edat, llavors—, els primers conflictes amb l'Estat —monarquia, Església i oligarquia—, la persecució policial, els empresonaments, els exilis i els retorns, i la considerable activitat polièdrica del figuerenc. Ferrer explícitament vol corregir una injustícia: els historiadors espanyols i catalans han repetit que el primer cooperativista peninsular va ser Fernando Garrido, però l'autor ens explica que Tutau i Garrido, molt amics, compartiren exili a Londres, on s'interessaren vivament pel cooperativisme; Garrido tingué un accident, hagué de ser hospitalitzat, i fou Tutau qui primer tornà i qui encengué la primera espelma del cooperativisme com a manera de pal·liar els déficits de les classes populars.

Ja en la plenitud de la vida pública, seguim Tutau al Congrés, on formà part del grup republicà com a expert en economia política, la qual cosa el va portar a ser nomenat ministre d'Economia el

1873 pel seu amic i president Estanislau Figueras; cinc anys més tard, i a Barcelona, presidí la Sociedad Catalana General de Crédito, pronuncià conferències a Figueres o a l'Ateneu de Barcelona... Ferrer el destaca com a introductor pioner del georgisme —de l'economista americà Henry George—, una mena de socialisme agrari. Els darrers capítols són dedicats a l'activitat cultural de Tutau: a Figueres va ser un dels fundadors del Casino Menestral (1856); amb uns companys publicà l'*Almanaque democrático* (1864); el 1876 cedí a l'actual Institut Ramon Muntaner quadres per a l'aula de dibuix i equípaments per als laboratoris de física i química; de la seva activitat fora de Figueres en destaquem, com Ferrer, la seva resposta a l'anticatalanista escriptor espanyol Núñez de Arce, basada en la concepció regionalista i federal del catalanisme.

Francesc Ferrer tanca el que va ser el seu darrer llibre amb un capítol de conclusions on d'una banda repassa les principals característiques de la personalitat moral i política de Joan Tutau, del seu pensament social, del valor que donà sempre al treball, al concepte republicà de la vida, a la democràcia activa i progressiva; i de l'altra, sobretot, en reivindica la memòria per salvar-lo de l'oblit.

Joan Ferrerós

Un model de colònia escolar

VILLEGAS, Almudena.

Les colònies escolars.

La colònia escolar Turissa.

Ajuntament de Tossa de Mar.
Quaderns d'Estudis Tossencs, 8.
Tossa de Mar, 2006.
192 pàgines.

«Un matí d'estiu de l'any 1930 vaig veure la platja Gran de Tossa plena de nens que feien gimnàs en vestit de bany. No ho havia vist mai i ho recordaré sempre», escriu Josep Maria Ainaud de Lasarte, que ha tingut la gentilesa de prologar aquest llibre d'Almudena Villegas. Aquesta frase inclou molta de la informació que es desenvolupa posteriorment a l'obra: les colònies escolars Turissa tingueren lloc a Tossa entre els anys 1930 i 1935; foren una iniciativa de l'Ajuntament de Barcelona i tenien el pedagog Artur Martorell com a director; i la seva finalitat era essencialment higienista i de salut.

Almudena Villegas és una jove mestra i pedagoga de Tossa i aquest llibre, publicat a iniciativa de l'Arxiu Municipal de la vila, és la reelaboració del seu treball de fi de carrera. Val la pena escoltar la seva autora per reconciliar-nos, encara que sigui per uns moments, amb el sentit i el valor de la docència universitària: «a l'assignatura d'història de l'educació vaig veure la llum [...] vaig sentir un neguit agradable [...] un dia ens va